

ISSN 2521-1366 (Online), ISSN 2415-802X (Print)

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра івент-індустрій, культурології та музеєзнавства

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ

**Альманах
наукового товариства «Афіна»
кафедри культурології та музеєзнавства**

Випуск 22

Засновано у 2003 році

Рівне – 2023

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ: Альманах наукового товариства «Афіна» кафедри івент-індустрій, культурології та музеєзнавства. Вип. 22 / За ред. проф. В.Г. Виткалова. Рівне : РДГУ, 2023. 114 с.

Головний редактор:

Виткалов С.В. – доктор культурології, професор, професор кафедри івент-індустрій, культурології та музеєзнавства РДГУ

Редакційна колегія:

- Чміль Г.П.** – доктор філософських наук, професор, дійсний член (академік) Національної академії мистецтв України, директор Інституту культурології Національної академії мистецтв України (голова редколегії)
- Афоніна О.С.** – доктор мистецтвознавства, професор, професор кафедри академічного і естрадного вокалу та звукорежисури, Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв (Україна);
- Виткалов В.Г.** – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри івент-індустрій, культурології та музеєзнавства РДГУ (заступник головного редактора, відповідальний секретар)
- Випих-Гавронська А.** – доктор мистецтвознавства (габітований), професор, проректор відділу розвитку Академії ім. Я. Длугоша (Польща)
- Курдина Ю.М.** – кандидат історичних наук, старший викладач кафедри історії, музеєзнавства і культурної спадщини, Національний університет «Львівська політехніка» (Україна)
- Петрова І.В.** – доктор культурології, професор, завідувач кафедри івент-менеджменту та індустрії дозвілля, Київський національний університет культури і мистецтв
- Єфіменко А.Г.** – доктор мистецтвознавства, професор Українського Вільного університету (Мюнхен, Німеччина)
- Пелех Ю.В.** – доктор педагогічних наук, професор, проректор із науково-педагогічної та навчально-методичної роботи РДГУ
- Потанчук Т.В.** – доктор педагогічних наук, професор, Дрогобицький державний педагогічний університет ім. І. Франка (Україна)
- Постоловський Р.М.** – кандидат історичних наук, професор, ректор РДГУ
- Сабадаш Ю.С.** – доктор культурології, професор, завідувачка кафедри культурології та інформаційної діяльності Маріупольського державного університету (Київ)

Рецензент:

Гончарова О.М. – доктор культурології, професор, професор кафедри музеєзнавства і пам'яткознавства Київського національного університету культури і мистецтв

Науковий редактор і упорядник випуску – **проф. Виткалов В.Г.**

Видання зареєстровано ISSN International Centre (Paris, FRANCE): ISSN 2521-1366 (Online), ISSN 2415-802X (Print)

Видання індексується: Index Copernicus (Польща), Google Scholar, Cosmos (США) та Research Gate, Research Bible (Німеччина); СЕЕОЛ; Cite factor; European Reference Index for the Humanities (ERIH), Збірник поданий на порталі Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського в інформаційному ресурсі «Наукова періодика України».

Редакція не завжди поділяє точку зору автора. За точність наведених цитат, імен, прізвищ, дат відповідальність несуть автори.

Друкується за рішенням вченої ради Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 9 від 26 жовтня 2023 р.)

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації, серія КВ № 15561-4033 Р. Зареєстровано Міністерством юстиції України, наказ № 1489/5 від 18.08.2009 р.

Methodological base of the research: determined by the object and subject of the research. The collected data were analyzed using methods, including thematic analysis, to identify common themes and patterns in the characteristics, directions and representatives of cultural activities in the region; quantitative statistical analysis and data visualization was used to analyze quantitative information. A comparative analysis was conducted to study the similarities and differences between different directions and representatives of cultural activity in the region, which provided a deeper understanding of the various characteristics and contribution of each form of cultural activity.

Scientific novelty: the issue of new forms of activity of cultural institutions was studied, providing a comprehensive analysis of their activity in the region, features, directions and representativeness. The research findings contribute to the existing body of knowledge in the field of cultural studies, filling gaps and advancing understanding in the context of the study region. At the same time, the study contains recommendations for improving existing policies and strategies in the field of cultural development.

Practical significance: The study provides information on the contemporary landscape of cultural activity, including the identification of promising directions and representatives. This information can guide cultural institutions and organizations in their strategic planning and decision-making processes, helping them align their activities with identified trends and opportunities.

Key words: cultural institutions, regional cultural activity, culture of the Rivne region.

Надійшла до редакції 24.06.2023 р.

УДК 477.125.4

ФЕСТИВАЛЬ ЯК ФОРМА АКТИВНОГО ВІДПОЧИНКУ В КУЛЬТУРНІЙ ПРАКТИЦІ УКРАЇНИ: ІСТОРИОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ

Нагорна Зоряна Василівна – здобувачка освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності», Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне
golovay21112018@gmail.com

Актуальність дослідження полягає у виявленні специфіки організації фестивального руху, розглянутого крізь призму наявних публікацій. Аналізуються традиції культурно-масових заходів, зокрема фестивалів, виявляється їх роль у підвищенні духовної культури населення чи формуванні певних ідеологічних стереотипів в історичній ретроспективі.

Ключові слова: Фестиваль, історіографічний аналіз, подія, фестивальний досвід, творчість, науковці, форма активного відпочинку, культурно-дозвіллова форма.

Постановка проблеми. Фестивальний рух завжди був важливою формою організації вільного часу різноманітних соціально-демографічних груп населення, оскільки вид заняття будь-якою діяльністю у вільний час здійснюється людиною як такою, що найбільше відповідає її інтересам, потребам чи ціннісному ряду. Відтак і інтерес до цієї організаційної форми не спадає, позаяк за її допомогою можна вирішувати безліч питань, особливо у дитячій чи молодіжній аудиторії. Зростає цей інтерес і в нинішніх умовах, які вирізняються значною соціально-психологічною напругою, зняти яку значною мірою допоможе неформальна ситуація, наявна під час організації будь-якого фестивального дійства. Відтак – фестивалі становлять важливий аспект дослідження подій, адже являють особливий інтерес для науковців із багатьох галузей людської життєдіяльності, оскільки універсальність фестивалю та популярність фестивального досвіду допоможе сформувати в майбутньому якісний стереотип релаксаційної форми вільного часу.

Особлива привабливість фестивалів визначається і їхньою здатністю створювати умови для творчості, залучати великі групи людей до змістовного дозвілля та отримувати значну економічну вигоду для приймаючої сторони.

Огляд останніх публікацій. Обрана для розгляду проблема має достатньо розлогу інформаційну базу наукового пошуку, представлена групою авторів, серед яких: Д. Атаманюк, О. Алфьорова, Г. Вороніна, С. Виткалов, В. Виткалов, С. Любченко, Д. Зубенко, О. Ілліч та ін. Утім кожен із них у цьому питанні знаходить власний ракурс бачення проблеми. Зокрема С. Виткалов акцентує увагу переважно на регіональному фестивальному русі, зосереджуючись на заходах професійного мистецтва («Art jazz» чи групи міжнародних фестивалів органного мистецтва), тоді як С. Любченко розглядає ці питання, акцентуючи увагу на музичних рок-заходах, обираючи предметом власного пошуку їх молодіжний аспект. О. Пожарська, будучи фахівцем з естрадно-циркового мистецтва, природно, акцентує увагу на окремих сегментах достатньо популярного в країні виду розваг. Утім і вона оминає питання ролі фестивалів в організації відпочинку, що є предметом нашого наукового студіювання. Цей перелік продовжують і розвідки С. Гриненко, Н. Корнілова, В. Корнілова, Ю. Солоненко. Однак і вони питання змістовного відпочинку, а надто молоді, не виносять у коло власних дослідницьких пріоритетів.

Тобто, як засвідчив навіть цей короткий аналіз спеціальної літератури, достатньо популярна проблема в українському соціумі залишає поза увагою, тобто, власне, її дозвіллевий аспект вивчення, що і обумовлює наш інтерес до цієї проблеми, яка, серед іншого, має й не менш оригінальну джерельну базу, втілену у численних фінансових звітах, матеріалах поточних архівів установ розважального напрямку чи спогадів фахівців цього виду популярного мистецтва.

Отже, *метою даного* дослідження є демонстрація фестивального руху як фактору активізації культурної діяльності населення.

Завдання роботи: охарактеризувати фестиваль як форму активного відпочинку в культурній практиці України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Історія фестивалів відома ще з часів Стародавньої Греції, а саме – ще з VI ст. до н. е., коли на честь відомого грецького бога – Аполлона проводили «Піфійські ігри». Це були музичні змагання, що поєднували учасників з усієї Греції. За участь була передбачена винагорода – «лавровий вінок».

Варто відмітити, що користувалися популярністю й карнавали, зародження яких пов'язують з Осірісом – давньоєгипетським богом, на честь якого влаштовували пишні церемонії-карнавали. Цікавим є походження самого терміну «карнавал», що означає «прощання з м'ясом».

Карнавал вважався святом, під час якого «обжиралися» різноманітними смаколиками за 40 днів до Великодня, коли можна було їсти, веселитися та пити. Таке форма проведення вільного часу подобалася учасникам, і вона лише поглиблювалася у часі та просторі, здобуваючи все нових шанувальників. Наразі карнавал дуже популярна традиція проведення вільного часу у християн.

Зокрема, за тиждень до початку «Великого посту» в усіх великих містах Європи та Латинської Америки проходить карнавал. Емансипацію в розвагах означав карнавал, тому саме з цієї традиції отримало поширення та популярність одягати різноманітні костюми, адже учасники карнавалу прагнули бути привабливими, однак залишатися не відомими.

Згодом, у середні віки, карнавал став державним святом, яким його зробили французи. Це було свято «кохання та танцю». І саме з того часу карнавал почали використовувати у гумористичній формі, серед завдань якої була й критика тогочасної влади.

Відомими та популярними були карнавали і в Італії. Так, у Неаполі, Римі відбулося чимало таких дійств, на які збиралися гості з різних кінців світу. Окрім цього, тема карнавалу, його образи, долі персонажів, відображувалися в багатьох літературних творах – як комедійних, так і журливих [2; 32].

Фестивалі, як музичні свята і ще одна популярна форма проведення вільного часу, проводилися, починаючи з кінця XVIII ст. у Німеччині; потім вони організовувалися і в інших країнах, еволюціонуючи у формах та засобах організації. Утім, змінювалася соціальна ситуація у світовому співтоваристві, і ці зміни торкнулися й організації вільного часу широкого загалу населення.

У XX ст. набули поширення міжнародні фестивалі. І хоча ця практика мала на меті безліч передумов чи підстав (позиціонування країни, чи будь-якої іншої локації у культурному просторі), їх значення не можливо переоцінити, позаяк цей рівень суттєво розширював потенціал самих заходів, «знімав» безліч питань у формах між культурної комунікації. Варто відзначити використання фестивалів і для пропагандистських цілей спочатку нацистами, а потім вже і в СРСР.

Слідом за захопленням влади нацистами у 1933 р. А. Гітлер створив Міністерство пропаганди та народної освіти на чолі з Й. Геббельсом. У завдання Міністерства входило впровадження в маси нацистських ідей через мистецтво, зокрема музику, театр, кіно, книги, радіо, навчальні посібники та пресу, зокрема й через фестивалі. Потрібно згадати, що під час проведення різноманітних фестивалів німцям нагадували про необхідність боротьби з іноземними ворогами та винищення євреїв, тобто ідеологічний сегмент було внесено вже в саму структуру заходів.

Після нападу Німеччини на Радянський Союз нацистська пропаганда однаково посилила тиск на громадянське населення Рейху, солдатів, офіцерів поліції та військовослужбовців іноземних армій-союзників гітлерівської Німеччини. Теми пропаганди були незмінні – зв'язок радянського комунізму з європейським єврейством, уявлення Німеччини як захисника західної культури від єврейсько-більшовицької загрози та зображення трагічної картини того, що може статися, якщо СРСР виграє війну тощо. І фестивальна практика також була взята на озброєння. У підтвердження згадаємо «Гітлерюгенд», що проходив влітку 1936 р.

Не цурались зловживати пропагандою і в СРСР. Так, у радянську добу різні заходи аналогічного напрямку спрямовували виключно на політичний сегмент, зокрема пропаганду переваги політичної системи чи її ставлення до людини. У підтвердження можна згадати назви окремих таких заходів: «СРСР – велика залізнична держава», VI Всесвітній фестиваль молоді та студентів. До 1953 р., тобто фактично до

того часу, поки був живий Й. Сталін, ні про які фестивалі і тим більше міжнародні конкурси і мови не повинно бути. Але після його смерті владою було вирішено трохи змінити психологічний клімат у країні. Однією з таких змін й став молодіжний фестиваль та музичний конкурс ім. П. Чайковського. Щодо музичних конкурсів, фестивалів, то вони були запроваджені для того, щоб продемонструвати світу якість підготовки фахівців в СРСР і брали участь у ньому мали лише радянські музиканти.

Для широкого загалу населення фестивалі стають невід'ємною частиною світогляду, дають можливість задовольнити естетичні, рекреаційні та епістемологічні потреби.

Популярність фестивалів сьогодні пов'язана в основному з тим, що люди периферійного рівня (село, районний центр, малі міста) не отримують необхідних культурних послуг, оскільки радянська система централізованого культурного обслуговування перестала існувати, відсутні кошти, необхідні для подорожей до культурних центрів. Тому через зростаючу соціальну напругу, численні фінансові проблеми, що провокують чимало інших «місцевих неприспосібностей», людина змушена шукати розради.

Нині фестиваль справді є «штучним заміником свята», оскільки вносить у повсякденне життя елементи радості, спокою, новизни тощо [1; 184].

У сучасному українському суспільстві велика увага приділяється відродженню та збереженню національної культури. Тому найважливішою суспільною та державною проблемою є дозвілля, що залишається невід'ємною складовою повсякденного життя [7].

В сучасних умовах фестиваль, як масове свято, може бути присвяченим певному виду мистецтва, або є об'єднувати декілька підвидів мистецтва. Доцільно відзначити, що фестиваль є тим ефективним способом, завдяки якому можна відобразити художнє, музичне, театральне, естрадне, кіномистецтво, тому даний захід розуміється як специфічна можливість обміну культурним досвідом між учасниками. Фестиваль сприяє об'єднанню національних культур, адже встановлює взаємозв'язок та взаємовплив, зокрема і в культурному процесі на глобальному рівні.

Масштаб, масовість, періодичність проведення, основний зміст – ці фактори виступають важливими компонентами фестивалю. Фестиваль охоплює безліч різноманітних масових свят, які найчастіше зовсім не схожі один на одного. Багатофункціональність та багатогранність фестивалю зумовлюють його універсальність у сучасній святковій культурі.

Фестиваль є важливим чинником соціально-культурної комунікації. Фестивалі сучасного типу взаємопов'язані з соціально-культурними процесами та відображають усі сторони соціальних взаємовідносин, їх специфіку й різноманіття. Обмін інформацією, спілкування у формах художньої творчості яскраво виражено у фестивалях, що ґрунтуються на міжособистісному, міжнаціональному та міжкультурному стосунках. В даний час цінність фестивалю очевидна, адже він активно використовується як спосіб ведення культурного діалогу.

Проаналізуємо наукові розвідки присвячені фестивалям, які дають можливість відобразити сутність даного розуміння різними дослідниками.

Так, Д. Зубенко в розвідці «Розвиток фестивального руху в сучасній Україні» визначає фестиваль як «організований захід з елементами святковості, що має визначену тематику (одну або декілька)» [5; 111].

У дисертаційному дослідженні «Сучасний культурний простір та семіотика музичного фестивалю (на матеріалах Харкова)» С. Зуєв, розглядаючи фестиваль як феномен культури, вказує зв'язок, на початковому етапі впровадження, із міською культурою і зазначає: «Сьогодні фестиваль набуває значення фактору підвищення культурного статусу міста» [6].

О. Ілліч, Д. Атаманюк, О. Алфьорова досліджували фестивалі як важливу форму комунікації. Зокрема, науковці зазначили, що «кожен фестиваль є багатовекторною формою комунікації. Така комунікація, окрім насолоди різними напрямками творчого самовираження, задоволення, спілкування, самореклами та пошуку творчих та бізнес-контактів, надає суспільству нові поштовхи до розвитку та самовдосконалення» [8; 39]. Вони й визначили найважливіші елементи будь-якого фестивалю:

1. «Атмосфера події». Визначальними критеріями певного атмосферного дійства є створення гарного та позитивного враження з обох сторін – як в учасників фестивалю, так і у відвідувачів. Якщо організація фестивалю була вдалою, доречною, якщо атмосфера настільки сподобалась глядачам, що вони прагнуть знову повернутись наступного разу, тоді це знак для організаторів, що даний фестиваль потрібно проводити постійно, наприклад, це можуть бути щорічні фестивалі або ж бієнале. В цьому аспекті варто зауважити, що організатори фестивалю мають весь час моніторити та здійснювати збір інформації про фестиваль, адже це буде корисним при виявленні як позитивних, так і негативних аспектів проведення такого дійства. Зокрема, таку інформацію можна збирати в соціальних мережах, завдяки опитуванню, анкетуванню тощо.

2. Форма проведення фестивалю, а також його тематика повинні відповідати тій меті, яку ставлять перед собою організатори, можливостям організаторів та обов'язково потребам сучасного суспільства. Вдалим можна навести приклад серії фестивалів «День Вуличної Музики», адже він проводиться в різних містах, де дуже вдало обрано форму проведення такого дійства: просто неба в різних цікавих локаціях міста. Щодо бібліотек, то вони проводять заходи в залах для концертів або ж інших майданчиках, що призначені для концертів. Також вдалим прикладом проведення фестивалю можна назвати фестиваль «Причал на Поштовій» – Київський міжнародний літературно-музичний конкурс; «Мандрівний міжнародний фестиваль документального кіно про права людини» (м. Чернігів).

3. Перед тим як остаточно визначитися з форматом, темою, місцем проведення фестивалю, організаторам слід ретельно проаналізувати ринок «споживачів послуг», зокрема, як учасників, так і глядачів, визначити культурний аспект потенційних учасників та відвідувачів фестивалю. Для такого аналізу слід застосовувати теорію Г. Гофстеда, тобто варто визначити фактори впливу на масштаб та форми проведення фестивалю – можливості організаторів, що стосуються фінансів, а також залучення до процесу спонсорів, інвестиційних проектів, волонтерського руху тощо. Однак варто відмітити, що наразі є фестивалі, які взагалі організують із нульовим бюджетом, і вони є успішними та цікавими для глядачів, учасників, самих організаторів (наприклад, фестиваль «День Вуличної Музики» в різноманітних містах України, а також фестиваль «Європейської культури» в Новій Зеландії).

4. Основним фактором при залученні бізнесу, мистецьких організацій, груп виконавців має бути прозорість участі у фестивалі. Щодо заохочення до участі, то слід відзначити певні можливості реклами, фінансову винагороду, різного роду відзнаки. Можна зауважити про те, що завдяки фестивалю є можливим не лише демонстрація вмінь, навичок, талантів, а всебічний розвиток колективів, обмін знаннями, знайомства з іншими учасниками, відвідування цікавих туристичних місць тощо.

5. Для ефективності співпраці повинна бути чітко сформована стратегія такої співпраці, зокрема, раціонально складений план взаємодій щодо побудови комунікацій із часовими рамками та ресурсними можливостями. Як і в стратегічному менеджменті, доцільно визначити мету, завдання, канали комунікації, цільову аудиторію тощо. Такі комунікації мають бути спрямовані на розширення досвіду, знань серед культурної аудиторії, так і за її межами [8; 41].

С. Гриненко досліджував офлайн та онлайн формат фестивалів, адже після запровадження карантинних обмежень у 2020 р., проведення онлайн-фестивалів набувало актуальності. Фестивалі та конкурси гітарного мистецтва в 2020 р. пройшли шлях значної трансформації. Чимало фестивалів було скасовано, особливо ті, час проведення яких припадав на початок карантинних заходів. Разом із тим, значна частина фестивалів модифікувалась та перейшла у дистанційний онлайн-формат.

Можна відмітити вдалу практику проведення фестивалів під відкритим небом, яка довела свою доцільність у контексті вітчизняного мистецького простору. Було вироблено нові підходи до відбору музичного матеріалу, як-ті, що пов'язані з записом відео. В деяких конкурсах ще до впровадження карантинних заходів існувала практика відбору конкурсантів через відео записи, проте згодом вона переходила у офлайн-взаємодію. За умови поширення карантинних заходів вкорінюється практика перегляду відео з конкурсантами, в той час як фіналісти виступають у прямому ефірі, який транслюється у соціальних мережах [4; 18].

Н. Корнілова та В. Корнілова досліджували гастрономічні фестивалі. В їхній науковій розвідці «Гастрономічні фестивалі в Україні як фактор розвитку гастрономічного туризму» зазначено, що «одним із видів туризму, який розвивається найбільш динамічно, можна назвати гастрономічний туризм. Саме гастрономічні фестивалі й свята можуть стати чинником підтримки інтересу до гастрономічного туризму, зробити гастрономічні тури більш цікавими й насиченими за своєю програмою, а також сприяти формуванню туристичного бренду міст (регіонів, країни в цілому)» [9; 21].

Ю. Солоненко ставила за мету виявити сутність фестивалів вуличної їжі. Дослідниця зазначала, що «фестиваль вуличної їжі – подія на визначеній території, яка об'єднує різні групи людей з приводу однієї визначеної тематики їжі, напоїв та передає культуру споживання, відпочинку і отримання задоволення від життя. Такі фестивалі є важливою компонентою туристичної індустрії та невід'ємною складовою культури, що формує національний колорит, визначає ступінь привабливості території для туристів. Це перспективний вид туризму, що з'явився порівняно недавно та динамічно розвивається у світі та в Україні, зокрема» [12; 245]. Відомі світові фестивалі вуличної їжі є невід'ємною складовою туристичних дестинацій, які відвідують сотні людей щороку. Для України подібна тенденція ще не є масовою, проте проведення подібних заходів уже існує. Можливість оцінити та проаналізувати зарубіжний досвід у аспектах прогнозування та врахування різних чинників, що впливають на розвиток фестивалів вуличної

їжі як елементу туристичної дестинації, а також постійний моніторинг, дасть можливість реалізувати привабливу індустрію для вітчизняних та іноземних туристів в Україні [12; 253].

О. Пожарська, як артистка цирку, досліджувала фестивалі циркового мистецтва вказує на те, що «фестиваль циркового мистецтва – це культурна подія, яка функціонує за законами художнього комунікаційного видовища і має ряд характерних ознак: синтетичність, не локальність, присутність глядача як найважливішої художньої компоненти. Фестивалі циркового мистецтва можна поділити на певні типи за такими ознаками: вид мистецтва; територія охоплення; тип інституціональної підтримки; склад учасників; конкурсна чи репрезентаційна основа. Фестивалі циркового мистецтва – це масштабна форма культурної і міжкультурної взаємодії, яка чутливо реагує на основні тенденції в цьому виді мистецтві і сприяє його інтеграції в світовий культурний процес» [11; 79].

Г. Фесенко аналізує етномузичні фестивалі в культурному ландшафті міста, адже «Етномузичні фестивалі стають репрезентантами особливостей виконання народної музики...а народна музика, як вид традиційної культури, є переважно сільським феноменом. До того ж у кожному регіоні, громаді виконання народної пісні має свої особливості. Українській музиці властива імпровізація в побудові музичної структури, гами та ритмів народної музики. Кожне виконання народної пісні може бути унікальним» [13; 282].

С. Филипчук ставив за мету виявити сутність фестивалі християнського кіно і зазначав, що «реальною реалізацією положення про використання кіно як засобу місіонерської роботи є християнські кінофестивалі» [13; 149].

Група дослідників (Н. Горожанкіна, З. Бойко, К. Горб) вивчали танцювальні фестивалі України, під якими вони розуміють фестивалі, що є складовою художньої та соціально-значущої діяльності з метою вирішення завдань, актуальних для молодіжної аудиторії: організація вільного часу, освоєння модних навичок, самореалізація молоді та активна життєва позиція. Нині в Україні проводиться чимало танцювальних фестивалів з різних стилів танців, що вражають масовістю заходів, обміном танцювальним досвідом, проведенням майстер-класів від топових вітчизняних і закордонних танцюристів, танцювальні батли, що дозволяють виявити себе, показати свої емоції, адже це дуже важливо для молоді [3; 133].

Зауважимо, що фестиваль, будучи формою культурно-дозвільної діяльності, є важливою формою організації часу для саморозвитку молодого покоління, адже таке діяння має організаційно-мистецьке наповнення, являє собою свято, котре відображує лише кращі художні колективи, виконавці, які можуть бути прикладом для наслідування. Таке свято принесе значно більше користі, ніж спілкування онлайн, соціальні мережі чи комп'ютерні ігри. На жаль, той контент, що є в мережі Інтернет, має лише розважальний характер, і мало спрямований на розвиток особистості.

Можна виділити одне з найголовніших завдань, яке виконує фестиваль – це внесок у культурне життя країни, регіонів та міст, селищ та містечок, адже фестивалі організуються не лише у великих містах, а й селищах. Фестивалі є дійством, на яке можна не лише дивитись і оцінювати представлене, але й активно брати в ньому участь. Окрім цього, навіть відвідувачі фестивалів активно взаємодіють між собою, спілкуються, діляться думками, вподобаннями, знаннями. Це безцінний взаємобмін.

Фестивальні дійства допомагають створювати ефективну, масштабну сферу для реалізації творчої взаємодії професіоналів своєї справи різних напрямів: кіно, літератури, музики, театру тощо та відвідувачів. Новітній фестиваль володіє чисельними методами, що реалізуються в освітніх, культуротворчих, рекреативних, комунікативних технологіях соціокультурної роботи і являє собою вкрай вагомий компонент соціокультурного середовища виховання.

Висновок. Таким чином, проведений аналіз спеціальної літератури дав можливість уточнити сутність поняття «фестиваль», засвідчив розмаїття підходів до його вивчення і організації, а головне – до визначення його потенційних можливостей у просторі культурної діяльності. Цей аналіз також підтвердив, що переважна більшість науковців, предметом уваги яких став цей культурний феномен, в основному аналізують його сутність і форми проведення. Однак, незважаючи на розмаїття думок, фестиваль й нині залишається важливим мобілізуючим сегментом у роботі з будь-якої категорією населення. У той же час він передбачає розробку безлічі складових, від яких залежить його ефективність. І в цьому зв'язку, так би мовити, методологію підготовки цієї імпрези, врахування розмаїття думок та методик організації і має стати важелем для ефективного позиціонування цього феномену у просторі сучасної культурної практики.

Список використаної літератури

1. Виткалов С.В. Фестивальний рух як культурний феномен сучасності: аналіз регіонального вектора. *Культура України*. 2016. Вип. 52. С. 182–190.
2. Вороніна Г.Б. Фестивальний туризм як новий напрям світового туризму. *Географія та туризм*. 2010. Вип. 10. С. 31–34.

3. Горожанкіна Н., Бойко З., Горб К. Танцювальні фестивалі України як складова фестивального туризму. *Наук. зап.* 2019. № 1. С. 129–137.
4. Гриненко С.М. Гітарні фестивалі та конкурси 2020 року: офлайн та онлайн-формат. *Молодий вчений.* 2020. № 9 (85). С. 15–18.
5. Зубенко Д.В.. Розвиток фестивального руху в сучасній Україні. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право.* 2011. № 4 (12). С. 110–114.
6. Зуєв С.П. Сучасний культурний простір та семіотика музичного фестивалю (на матеріалах Харкова): дис... канд. миств.: 17.00.01. Сумськ. держ. ун-т ім. А.С.Макаренка. Суми, 2006. 207 с.
7. Іванова О.О. Фестиваль Берегиня «як простір діалогу культур». *ЛОГОС.* 2020. №13. URL: <https://www.ukrlogos.in.ua/10.11232-2663-4139.13.07.html> (дата звернення: 15.04.2023).
8. Ілліч О.В., Атаманюк Д.В., Алфьорова О.М. Фестивалі як форма комунікації. *Інноватика в сучасній освіті та науці: теорія, методологія, практика :Матеріали III Між нар. літнього наук. симпозіуму* (м. Одеса, 24–25 лип., 2020 р.). Одеса : ГО «Ін-т інноваційної освіти», 2020. С. 39–42.
9. Корнілова Н.В., Корнілова В.В. Гастрономічні фестивалі в Україні як фактор розвитку гастрономічного туризму. *Агросвіт.* 2018. № 20. С. 21–26.
10. Любченко С. Сучасні рок-фестивалі в Україні. *Культура України. Серія: Мистецтвознавство.* 2017. № 56. С. 19–32.
11. Пожарська О.Ю. Фестивалі циркового мистецтва як форма культурної взаємодії. *Культура і мистецтво у сучасному світі.* 2018. № 19. С. 79–86.
12. Солоненко Ю. В. Фестивалі вуличної їжі як елемент туристичної дестинації. *Економіка і організація управління.* 2021. № 4 (44). С. 243–255.
13. Фесенко Г. Етномузичні фестивалі в культурному ландшафті міста. *Традиційна культура в умовах глобалізації: свята і святкування. Матеріали наук.-практ. конф. з міжнародною участю* (25-26 черв., 2021 р.). Харків : Друкарня «Мадрид», 2021. С. 282–286.
14. Фестиваль «Тарас Бульба». URL: <https://tarasbulba-fest.com/> (дата звернення: 01.06.2022).

FESTIVAL AS A FORM OF ACTIVE RECREATION IN THE CULTURAL PRACTICE OF UKRAINE: A HISTORIOGRAPHICAL ANALYSIS OF THE PROBLEM

Nagorna Zoryana – is a graduate of higher education «Bachelor» specialty 028 «Management of socio-cultural activities», Rivne State Humanitarian University, Rivne

The relevance of the study lies in the identification of the specifics of the organization of the festival movement, considered through the prism of existing publications. The traditions of cultural and mass events, in particular festivals, are analyzed, their role in increasing the spiritual culture of the population or the formation of certain ideological stereotypes in historical retrospect is revealed.

Key words: Festival, historiographical analysis, event, festival experience, creativity, scientists, form of active recreation, cultural and leisure form.

UDC 477.125. 4

FESTIVAL AS A FORM OF ACTIVE RECREATION IN THE CULTURAL PRACTICE OF UKRAINE: A HISTORIOGRAPHICAL ANALYSIS OF THE PROBLEM

Nagorna Zoryana – is a graduate of higher education «Bachelor» specialty 028 «Management of socio-cultural activities», Rivne State Humanitarian University, Rivne

The relevance of the problem lies in increasing attention to the issues of national and cultural development of the country, identifying the most effective forms of working with various socio-demographic population groups.

The methodology of scientific research is based on the use of a group of methods, in particular historical reconstruction, cultural, with the help of which it was possible to reconstruct the practice of holding festival events in historical retrospect.

The scientific novelty of the study consists in the generalization of experience from the specified direction in order to find the most effective forms.

The practical significance of the work may be that the collected and critically analyzed material can be used in further scientific research, the system of improving the qualifications of employees of the network of socio-cultural spheres or institutions of higher education.

Key words: Festival, historiographical analysis, event, festival experience, creativity, scientists, form of active recreation, cultural and leisure form.

Надійшла до редакції 3.06.2023 р.

ЗМІСТ

ВИТКАЛОВ С.В., ВИТКАЛОВ В.Г. НАУКОВА ТВОРЧІСТЬ У ДОБУ СУСПІЛЬНИХ КАТАКЛІЗМІВ : МОЛОДІЖНИЙ ДОСВІД	3
---	---

Розділ I. ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ І СПРОБА ЇХ НАУКОВОГО ОСМИСЛЕННЯ

ЧАБАК Л.А. ВИКЛИКИ ДЛЯ СФЕРИ КУЛЬТУРИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ ТА ВІЙНИ	5
ТКАЧУК Т. ПЛАТФОРМА МІНІСТЕРСТВА КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ «МИСТЕЦТВО ПІД ЧАС ВІЙНИ»	8
ВЛАСЮК О.П., КЛОЧУН А.П. КАТЕГОРІЯ СВОБОДИ У ФІЛОСОФІЇ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ В КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКИХ ІНТЕРПРЕТАЦІЯХ СУЧАСНИХ ДОСЛІДНИКІВ	12
ЗАХАРЧУК Д. С. ФІЛОСОФСЬКІ КОНЦЕПЦІЇ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ І НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ	17

Розділ II. ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ КУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ГОРІНА Л. ТРАНСКРИПЦІЯ М.Т. ЛИСЕНКОМ ВОКАЛЬНОГО ЦИКЛУ «СОНЕЧКО» Л. РЕВУЦЬКОГО В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ДОМРИСТІВ	21
ЄНЕНКОВА Н., ГОРІНА Л. КОМПОЗИТОРСЬКА ТВОРЧІСТЬ СВІТЛАНИ ГРИЦАЄНКО У МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНОМУ ВИХОВАННІ ДОМРИСТІВ	27
ТУРЧИН Г.П. СТОРІНКИ ПОДВИЖНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ МИТЦІВ ХХ СТОРІЧЧЯ З ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ ІНСТРУМЕНТІВ	31
РОМАНЕНКО К. СИСТЕМА РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ ІНІЦІАТИВИ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ КАФЕДРИ КУЛЬТУРОЛОГІЇ ПОЛТАВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ В.Г. КОРОЛЕНКА	39
БАНИТ В.М. ОСОБЛИВОСТІ ТА СПЕЦИФІКА УКРАЇНСЬКОГО ФОЛЬКЛОРУ, ЙОГО АКТУАЛЬНІСТЬ У КУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ НАШОГО ЧАСУ	48
БАЛАБАН О. ВОЛОДИМИР ІВАСЮК У СПІВТВОРЧОСТІ З ІНШИМИ МИТЦЯМИ	55

Розділ III. ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ

СТАШУК О.А. АКАДЕМІЧНИЙ РИСУНОК В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ	59
ЧЕРНЮШОК О. РЕАЛІСТИЧНА ФОРМА ВІДТВОРЕННЯ У ЗНАКОВО-СИМВОЛІЧНІЙ СИСТЕМІ ТВОРУ ФЕДОРА КРИЧЕВСЬКОГО (ТРИПТИХ «ЖИТТЯ»)	64
БЛИЗНЮК Л.В., ЗІНЕНКО Т.М., МАТВІЙЧУК Н.В. МАНҐА ЯК СИНТЕЗ ТРАДИЦІЙНОГО І СУЧАСНОГО ЯПОНСЬКОГО МИСТЕЦТВА	68
ГОНЧАРОВА І.І., ДЕНИСЕНКО В.В. ОБРАЗ ЛЕДІ ГОДІВИ В ОБРАЗОТВОРЧОМУ МИСТЕЦТВІ	75
КИРИЛЮК Д. ФОРМОТВОРЧІ ІДЕЇ СОНІ ДЕЛОНЕ ЯК КВІНТЕСЕНЦІЯ ПОШУКІВ УКРАЇНСЬКОГО АВАНГАРДУ	79

Розділ IV. РЕЦЕНЗІЇ, ОГЛЯДИ, ПОВІДОМЛЕННЯ

МІРЧУК В.Ю., ШАТРОВА М.Б. ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ СФЕРОЮ КУЛЬТУРИ У РІВНЕНСЬКІЙ ОБЛАСТІ	86
СОРОКА В.В., ШАТРОВА М.Б. НОВІ ФОРМИ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНИХ КУЛЬТУРНИХ ІНСТИТУЦІЙ У РІВНЕНСЬКІЙ ОБЛАСТІ	92
НАГОРНА З.В. ФЕСТИВАЛЬ ЯК ФОРМА АКТИВНОГО ВІДПОЧИНКУ В КУЛЬТУРНІЙ ПРАКТИЦІ УКРАЇНИ: ІСТОРИОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ	100
НАМЧУК Л.С. МИСТЕЦТВО У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ ТА ВІЙНИ	106